

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

На 5 април 2012 г. се навършиха 50 години от закриването на последните концлагери на комунистическия режим в България край Ловеч и Скравена. На същата дата през 1962 г. Политбюро на ЦК на БКП начело с Тодор Живков тихомълком взима решение да закрие своето тайно творение, което създава през 1959 г. Причината е, че в партийната върхушка гръмва скандал за убийствата в лагерите и това застрашава властта на Живков.

Сайтът Държавна сигурност.com отбелязва годишнината с публикуването на поредица, която разкрива малко известни или забравени факти за последните лагери на комунизма. Материалите са час от документалната книга на журналиста Христо Христов [„Секретното дело за лагерите”](#), която издателство „Сиела” наскоро преиздаде.

В [част 1](#) от поредицата беше представена политиката на комунистическото управление след 9 септември 1944 г. за създаване на концлагери в страната и въдворяването на „политически опасни лица” в тях, както и на хора, оценявани от ДС като потенциални врагове на „народната власт”.

[Част 2](#) е посветена на началото на лагера край Ловеч през 1959 г. В нея се осветляват разпорежданията на близкия на Тодор Живков зам.-министър на вътрешните работи ген. Мирчо Спасов за създаването на изключително тежък и жесток режим.

В [част 3](#) са описани едни от най-зловещите убийства, извършени в лагера – тези на известния музикант Александър Николов – Сашо Сладура, на бащата на певицата

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

Богдана Карадочева – търговеца Иван Карадочев и на бившия депутат от БЗНС „Никола Петков” Любен Боянов.

В [част 4](#) се разказва за прикриването на следите от убийствата в лагера край Ловеч, като труповете на жертвите не са връщани на роднините, а са заравяни на остров Предела край Белене.

[Част 5](#) е посветена на знаковата фигура в историята на последните лагери на комунизма край Ловеч и Скравена – ген. Мирчо Спасов.

В [част 6](#) става ясно как се стига до разкритията за убийствата в лагера, как ЦК на БКП е информиран за тях, кой предупреждава Тодор Живков и какво предприема той заедно с Мирчо Спасов.

[Част 7](#) описва събитията, разиграли се на заседанието на Политбюро, посветено на лагерите в Ловеч и Скравена.

:

Заклучението на специалната комисия

На 24 март 1962 г. специалната комисия на ЦК, оглавявана от члена на Политбюро Борис Велчев, Апостол Колчев, първи зам.-вътрешен министър, Никола Ангелов, зам.-завеждащ отдел "Административен" в ЦК и Саботин Генов от отдел "Организационен" в ЦК, е готова с доклада си. В него е отбелязано:

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

"Според нас извращение на законността и социалистическия морал е целият режим, установен в общежитието. В самата постановка за създаване на такова учреждение се намира и коренът на всякакъв възможен произвол. В сигналите до ЦК се изтъкваше, че някои от въдворените са умирали от нанесения им побой. Както в сигналите, така и в процеса на проверката бяха назовани и отделни конкретни случаи на жестоки разправи...

Факти за тежкия режим в трудовата група са били известни, както на редица служебни лица, така и на не малко граждани от Ловеч и окръга и са предизвиквали сред последните неодобрение, недоволство и доже чувства на симпатия към лагерниците. Предлагаме Трудовата група в Ловеч и Скравена да се разформирова. Съществуването на такива групи не е оправдано от никаква гледна точка. То трубо противоречи на цялата наша социалистическа действителност и по-специално с линията на ЦК за начините на борба с престъпността. Запазването на Трудовата група е неоправдано особено сега след XXI конгрес на КПСС и Ноемврийския пленум на ЦК.

Може би всички не бива да се пускат. Могат да се предадат на съда и изпратят в затворите, ония от задържаните, които имат конкретни провинения. На рецидивистите би трябвало да се наложат по-тежки присъди...

От ръководството на МВР за Трудовата група е отговарял Мирчо Спасов. Той се е натъквал на сигнали и факти не само за извращения при подбора на въдворените, но и на произволни действия при прилагането на тежкия режим и е взимал някои мерки. Когато например зачестяват смъртните актове през 1961 той е запитал ръководството на лагера на какво се дължи това, дали се касае за убиване на хора от побой и обърнал внимание, че това не бива да се допуска... Според нас основната вина на другаря Спасов се състои в това, че той не е видял вредата, която се нанася на Партията и народната власт с недопустимия режим в Трудовата група и не е улеснил ръководството на МВР и ЦК да дадат своевременно правилна политическа оценка на резултатите от приложението на този режим.

Очевидно в случая е доминирало съображението, че по отношение на "утайката на обществото", както са наричали въдворените, са оправдани всякакви средства за принуда и изолация. При наличието на такова съображение, което е коментирано между работниците на МВР и Спасов, и милицията от Ловеч и лагера те са се стремили да изпълняват своя дълг като повече или по-малко са се престаравали. Пример на всички в това отношение е давал Мирчо Спасов.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

Смятаме, че е целесъобразно на другаря Спасов да се наложи партийно наказание "порицание" с вписване в партийните му документи и да се изпрати на друга отговорна работа..."

Прикриване на истината заради Тодор Живков

Ако Политбюро бе дало гласност на истината за Ловеч и Скравена през 1962 г. Тодор Живков ще е трябвало да се прости с властта. Това е и причината, поради която фактите са умишлено потулени от върхушката в партията. Всъщност никой в политбюро и не предлага да се търси някому наказателна отговорност. Да се спомене такава нещо пред Живков би означавало безумие и чисто самоубийство. Затова политбюро приема най-общи и несъществени решения – партийни наказания и няколко безболезнени уволнения, разбира се на дребните фигури от калибъра на началника на лагера и шефа по трудовата част Петър Гогов и Цвятко Горанов, които са пенсионирани.

Обществото обаче не разбира нищо за това, което е натворило ръководството на БКП. Всичко е покрито в пълна тайна и законспирирано.

Първият: Лагерът да се закрие без да се шуми!

Как са се развили нещата в Политбюро свидетелства една неизвестна до момента протокол "А" №101 от заседанието на 5 април 1962 г., когато в т. 4 на дневния ред се обсъжда проверката на режима в трудовата група край Ловеч и се взимат устройващи всички решения. Политбюро е в състав: Тодор Живков, Боян Българанов, Митко Григоров, Райко Дамянов, Георги Цанков, Енчо Стайков, Иван Михайлов, Антон Югов, Димитър Димов, Тодор Прахов, Борис Велчев, Тано Цолов и Живко Живков.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

За това каква еднолична власт и решаваща дума е имал Живков може да се съди по един простичък факт. За него драмата не е това, което е ставало в лагера, а... една допълнителна проверка на новия вътрешен министър Дико Диков, която предизвиква у диктаторът такава ярост, че той директно заплашва с уволнение МВР-шефа. Ако едно такова нещо може да накара гневът на Живков да избухне какви трябва да са последствията за главния изпълнител на идеята за лагерите Мирчо Спасов? Против всички очаквания те са никакви, защото Спасов е негов верен подчинен, както сам ласкаво го нарича "златен човек".

ТОДОР ЖИВКОВ: Преди изборите получихме сигнали, че се вършат издевателства в лагера Ловеч. Виках Апостол Колчев, Мирчо Спасов и Дочо Шипков. Това е безобразно досаден случай. Трябва да не допускаме такива случаи в бъдеще. Ние с нашето решение сме заложили основите за тези действия. Трябва за напред да ликвидираме заведения от подобен род. Ако е хулиган, да го съдим.

ГЕОРГИ ЦАНКОВ: През 1959 г. ние разгледахме обстановката в страната и дойдохме до заключението, че не ще можем да държим лагера Белене. Говорихме с другаря Живков няма ли да е разумно да закрият този лагер. Ако има хора, които са непоправими, да се пратят в затворите. Белене остана за усложнено време. Ставаше въпрос за една група от 500-600 души какво да прави с тях? Дали да ги пуснем и да започнем да ги гоним наново или да ги изолираме някъде. Тогава решихме да открием една кариера в Ловеч, където да приберем тези хора и да ги превъзпитаваме чрез тежък физически труд. Решение на Политбюро за това няма.

По Закона за милицията ние имаме право да създаваме такива лагери. Ние с Мирчо Спасов често сме говорили за тези лагери. Главната отговорност тук, разбира се, е на министъра, въпреки, че Мирчо Спасов пряко отговаряше за тези лагери. Тези, които сигнализират, са служители на МВР. Техните сигнали са изпреварили нашите мерки след XI пленум на БКП за подобен режим. Докладваха Чуков и Капитанов. Донасят на ЦК направо, без знанието на МВР.

ТОДОР ЖИВКОВ: Да се ликвидира! Да не се шуми! Крадците трябва да се задържат! Има изроди, които нищо няма да ги оправи.

АНТОН ЮГОВ: Това е недопустимо при нашата власт. Не бива да прибъгваме до такива средства и при най-тежките случаи. Трябва ли да ги пуснем всичките? Сега да

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

освободим по-неопасните. За останалите да се възложи на една комисия да прегледа делата на другите, които трябва да отидат в затвора. Най-опасните там да се пратят. Мирчо Спасов трябва да се прати на друга работа.

БОЯН БЪЛГАРАНОВ: Мирчо Спасов трябва да се освободи, не е удачно да стои повече там. Трябва да се каже, че той е знаел всичко!

БОРИС ВЕЛЧЕВ: Ние смятаме, че Мирчо Спасов трябва да се освободи по-късно. Той е вършил това със съзнанието, че върши услуга на партията. До лятото на 1961 хората са пращани там с подпис на окръжния прокурор, първия секретар на окръжния комитет и началника на МВР. След това са изпращани без участието на прокурора.

БОЯН БЪЛГАРАНОВ: Може в Политбюро да е ставал разговор, но никой не е давал указания да се въвежда такъв режим. Не съм съгласен с Цанков. Не може ръководителят да отговаря за всичко. Има си конкретни... Мирчо Спасов носи главната отговорност за тези безобразия. Защо другарят Цанков смята, че не е правилно да се донася? Не е правилно да се иска най-напред да се казва на ръководството (на МВР, б. а.) и след това на ЦК.

ТОДОР ЖИВКОВ: Дико Диков след нашата проверка праща хора да проверят работата наново! Що за манталитет? За тази работа Диков трябва да се снее! На какво прилича това? Ходил Борачев (Демир Борачев от МВР, б. а.) да проверява.

РАЙКО ДАМЯНОВ: Там са усвоили такива методи, които трябва да се осъдят. Често в ТВО се изпращат хора, които не са толкова злостни.

АНТОН ЮГОВ: Пред нас бяха влезли една жена. Тя действително е проститутка. Но не е била толкова долна. Взеха я, тя имаше малко дете. Не се проверяват достатъчно сведенията. МВР трябва да има желязна дисциплина и да служи на ЦК на БКП, на първия секретар. Не бива да даваме никакви поводи да се изпуска дисциплината. Не е правилно да се сърдим на хората, че отиват направо в ЦК да правят достояние някои неща. За Мирчо Спасов. Трябвало е да надникне. Да се освободи, но не по този случай.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 03 Май 2012 14:42

ТОДОР ЖИВКОВ: Да се ликвидира лагерът. На времето сме се увлекли. Нашето решение реши да отидат там и да работят. Сега няма нужда от лагер. Лагери ще създаваме при случай на война. Комисията да отиде да види какви са хората, които ще пуснем, кои ще пратим в затвора. Лагерът да се разпусне! Виновни за това има - и другарят Цанков, и Мирчо Спасов. Мирчо трябва да отиде на друга работа. Но трябва да се види къде. Той е дисциплиниран човек. Този случай го е съкрушил. Аз разговарях с него много сурово, питах го: "Ти идиот ли си, та допускаш такова нещо?" Той е златен човек, много предан, но бе малко стихиен. Да му запишем партийно наказание. Правилно е предложението на Боян Българанов хората да идват в ЦК, ние сме поставили това ръководство, на което вярваме. Диков защо е натоварил втора проверка, без да оцени какво ще се получи? Това е тревожен факт за него.

СЛЕДВА: ПРИЗНАНИЯТА НА ТОДОР ЖИВКОВ ПРЕЗ 1990 г. ПРЕД ПРОКУРАТУРАТА.